

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

در رشته روابط بین الملل

عنوان:

جایگاه حوزه آسیا پاسیفیک در استراتژی آینده آمریکا

استاد راهنما:

دکتر طاهره ابراهیمی فر

استاد مشاور:

دکتر مجتبی مقصودی

پژوهشگر:

رضا نادمی

زمستان ۱۳۹۳

تقدیم به :

پدر و مادر گرامی ام که در تمام عمر خود، دغدغه فرزندانشان را داشته اند.

تشکر و قدردانی :

خداوند منان را شکرگزارم که من را یاری نمود تا تحصیلات خود را در مقطع کارشناسی ارشد به پایان رسانم. در اینجا بر خود لازم می دانم تا از تمامی اساتید بزررگواری که در طول این دوره تحصیلی، بنده را از دانش و فضل خود بهره مند نمودند، سپاس گزاری کنم. همچنین از سرکار خانم دکتر طاهره ابراهیمی فر، استاد راهنما و جناب آقای دکتر مجتبی مقصودی، استاد مشاور این پژوهش که با راهنمایی و مشاوره ارزشمندشان موجب تسهیل در انجام پژوهش گردیدند، صمیمانه تشکر و قدردانی نموده و برای آنها آرزوی سلامتی و بهروزی و توفیق روز افزون می نمایم.

بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجناب رضانامی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۹۰۰۷۶۵۰۰۹ در رشته روابط بین الملل که در تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۷ از پایان نامه خود تحت عنوان: جایگاه حوزه آسیا پاسیفیک در استراتژی آینده آمریکا "دفاع نمودم.

بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجناب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجناب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا

بسمه تعالی

در تاریخ .....

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای رضا نادمی از پایان نامه خود دفاع نموده و با

نمره بحرروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشکده علوم سیاسی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۸۱۲۹۲۲۰۱۸

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱

عنوان پایان نامه: جایگاه حوزه آسیا پاسیفیک در استراتژی آینده آمریکا

تاریخ شروع پایان نامه: ۹۲/۹/۱۱

تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۳/۱۰/۱۱

نام و نام خانوادگی دانشجو: رضا نادمی

شماره دانشجویی: ۹۰۰۷۶۵۰۰۹

رشته تحصیلی: روابط بین الملل

استاد / استادان راهنما: دکتر طاهره ابراهیمی فر

استاد / استادان مشاور: دکتر مجتبی مقصودی

چکیده:

منطقه آسیا پاسیفیک از اهمیت و اولویت بالایی در سیاست خارجی آمریکا در طول جنگ سرد برخوردار بوده است. پایان جنگ سرد و تحولات پس از آن از جمله وقایع ۱۱ سپتامبر و اتخاذ استراتژی مبارزه با تروریسم باعث شد خاورمیانه مرکز ثقل سیاست خارجی آمریکا گردد و منطقه آسیا پاسیفیک از اولویت ایالات متحده خارج شود. با روی کار آمدن اوباما، آمریکا بار دیگر این منطقه را در اولویت اصلی سیاست خارجی خود قرار داده است. این پژوهش بدنبال بررسی چرایی این تغییر و چرخش مجدد آمریکا به منطقه آسیا پاسیفیک و جایگاه این منطقه در استراتژی آینده آمریکا بر اساس نظریات نواقع گرایی و واقع گرایی نوکلاسیک می باشد. برای پاسخ به این سوال، این پژوهش ضمن بررسی تحولات تاریخی منطقه آسیا پاسیفیک و بازیگران و بحران های کلیدی آن، علل چرخش دوباره آمریکا به منطقه آسیا پاسیفیک و برنامه آن کشور برای حفظ برتری خود در این منطقه را مورد کنکاش قرار داده است. یافته اصلی این پژوهش این می باشد که منطقه آسیا پاسیفیک در آینده، کانون تحولات سیاسی، اقتصادی و امنیتی و عرصه رقابت بین قدرت های منطقه ای و فرامنطقه ای بویژه آمریکا و چین بوده و مرکز ثقل استراتژیک جهان در حال انتقال به این منطقه می باشد، لذا از اولویت برتر در استراتژی آینده آمریکا برخوردار خواهد بود.

کلید واژه ها: استراتژی، توازن قوا، آسیا پاسیفیک، نواقع گرایی، بحران

تاریخ و امضاء:

مناسب است

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

مناسب نیست

پیشگفتار : ۱

فصل اول

کلیات پژوهش ۴

۱-۱. طرح مسئله ۵

۲-۱. علل انتخاب موضوع ۷

۴-۱. سوالات تحقیق ۸

۱-۴-۱. سوال اصلی ۸

۲-۴-۱. سوال فرعی ۸

۵-۱. فرضیه ۸

۶-۱. متغیرهای تحقیق ۸

۷-۱. تعریف مفاهیم و اصطلاحات کلیدی ۹

۸-۱. ادبیات و پیشینه تحقیق و نوآوری آن ۱۱

۹-۱. روش تحقیق و شیوه گردآوری اطلاعات ۱۷

۱۰-۱. قلمرو تحقیق ۱۷

۱۱-۱. روش ها و فنون اجرای پژوهش ۱۷

۱۲-۱. محدودیت های تحقیق ۱۷

۱۳-۱. سازماندهی تحقیق ۱۸

فصل دوم

مطالعات نظری ۲۰

مقدمه: ۲۱

۱-۲. واقع گرایی ۲۱

۲-۲. سنت واقع گرایی کلاسیک ۲۲

۳-۲. نو واقع گرایی ۲۵

۴-۲. واقع گرایی نوکلاسیک ۲۸

۱-۴-۲. واقع گرایی تدافعی ۲۸

۲-۴-۲. واقع گرایی تهاجمی ۳۰

۵-۲. تبیین استراتژی آمریکا در منطقه آسیا پاسیفیک بر اساس نظریات نو واقع گرا ۳۴

۱-۵-۲. دیدگاه کنت والتز ۳۴

۲-۵-۲. واقع گرایی تدافعی استفان والت و آینده مناسبات آمریکا و چین ۳۵

۳۶.....۳-۵-۲. واقع گرایی تهاجمی جان میرشایمر و تقابل بین آمریکا و چین

فصل سوم

۳۸..... جایگاه آسیا - پاسیفیک در معادلات جهانی (بررسی تاریخی).

۳۹..... مقدمه:

۴۰..... ۱-۳. ویژگی های منطقه آسیا پاسیفیک

۴۳..... ۲-۳. اوضاع منطقه آسیا پاسیفیک قبل از جنگ جهانی دوم:

۴۳..... ۱-۲-۳. عصر تمدن های سنتی

۴۳..... ۲-۲-۳. عصر امپریالیسم

۴۵..... ۳-۳. منطقه آسیا پاسیفیک پس از جنگ جهانی دوم و دوران جنگ سرد

۴۶..... ۱-۳-۳. تحولات اواخر دهه ۱۹۴۰:

۴۷..... ۲-۳-۳. امضاء معاهده صلح با ژاپن:

۴۸..... ۳-۳-۳. تحولات دهه های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰

۵۰..... ۴-۳-۳. تحولات دهه های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰:

۵۳..... ۴-۳. وضعیت منطقه آسیا پاسیفیک پس از فروپاشی شوروی و پایان جنگ سرد:

فصل چهارم

- بازیگران اصلی و بحران های مهم در منطقه آسیا- پاسیفیک ۵۸
- مقدمه: ۵۹
- ۱-۴. چین ۶۰
- ۲-۱-۴. سیاست درهای باز چین و نتایج آن: ۶۲
- ۳-۱-۴. نخبگان نسل سوم چین و چالشها ۶۴
- ۴-۱-۴. نسل چهارم رهبران چین و صعود قدرت آن کشور ۶۵
- ۲-۴. ژاپن ۶۷
- ۱-۲-۴. توانمندی اقتصادی ژاپن : ۶۸
- ۲-۲-۴. چرخش در سیاست خارجی و امنیتی ژاپن ۷۰
- ۳-۴. بحران کره شمالی: ۷۴
- ۱-۳-۴. تداوم بحران کره شمالی پس از جنگ سرد ۷۶
- ۲-۳-۴. مذاکرات شش جانبه در باره کره شمالی ۷۸
- ۳-۳-۴. علل تطویل بحران کره شمالی ۸۱
- ۴-۴. بحران تایوان: ۸۳

۸۳	..... ۱-۴-۴. اولین بحران تنگه تایوان:
۸۴	..... ۲-۴-۴. دومین بحران تایوان:
۸۴	..... ۳-۴-۴. سومین بحران تایوان:
۸۹	..... ۵-۴. اتحادیه ملل جنوب شرق آسیا(آسه آن)
۹۰	..... ۱-۵-۴. اهداف آسه آن:
۹۰	..... ۲-۵-۴. نشست‌های آسه آن:
۹۱	..... ۳-۵-۴. فعالیت های آسه آن
۹۴	..... ۴-۵-۴. چشم انداز آینده آسه آن
۹۵	..... ۶-۴. سازمان همکاری اقتصادی آسیا اقیانوسیه (اپک)
۹۶	..... ۱-۶-۴. نقش آمریکا در شکل گیری اپک.
۹۶	..... ۲-۶-۴. روند فعالیت های اپک
۹۸	..... ۳-۶-۴. ارزیابی و چشم انداز آینده اپک
	فصل پنجم
۱۰۱	..... جایگاه آسیا پاسیفیک در استراتژی آمریکا
۱۰۲	..... مقدمه:

- ۱-۵. جایگاه آسیا پاسیفیک در استراتژی آمریکا در دوره جنگ سرد..... ۱۰۳
- ۲-۵. جایگاه آسیا پاسیفیک در دوره خلاء استراتژیک آمریکا (دهه ۱۹۹۰)..... ۱۰۵
- ۳-۵. جایگاه آسیا پاسیفیک در استراتژی آمریکا در دوره بوش پسر..... ۱۰۶
- ۴-۵. جایگاه آسیا پاسیفیک در استراتژی آمریکا در دوره باراک اوباما..... ۱۰۹
- ۵-۵. عوامل موثر در چرخش دوباره آمریکا به سمت آسیا پاسیفیک:..... ۱۱۲
- ۱-۵-۵. ظهور چین..... ۱۱۲
- ۱-۱-۵-۵. برداشت آمریکا از چین..... ۱۱۳
- ۲-۱-۵-۵. برداشت چین از آمریکا..... ۱۱۵
- ۲-۵-۵. ارتقاء جایگاه آسیا- پاسیفیک در سیاست بین الملل..... ۱۲۰
- ۳-۵-۵. توانمندی های اقتصادی آسیا پاسیفیک..... ۱۲۳
- ۱-۳-۵-۵. روابط اقتصادی آمریکا و چین:..... ۱۲۴
- ۲-۳-۵-۵. روابط اقتصادی آمریکا با اتحادیه آسه آن..... ۱۲۶
- ۳-۳-۵-۵. روابط اقتصادی آمریکا و ژاپن..... ۱۲۷
- ۶-۵. آسیا پاسیفیک در استراتژی آینده آمریکا..... ۱۲۹
- ۱-۶-۵. تقویت حضور نظامی- امنیتی آمریکا..... ۱۲۹

۱۳۳ ..... ۲-۶-۵. تقویت مناسبات اقتصادی آمریکا با متحدان منطقه ای

۱۳۶ ..... ۳-۶-۵. ابتکار مشارکت ترانس پاسفیک (TPP)

۱۴۲ ..... جمع بندی و نتیجه گیری

۱۵۵ ..... منابع و مآخذ

پیشگفتار :

منطقه آسیا پاسیفیک بخشی از جهان است که تعاریف متفاوتی دارد. ولی عموماً شامل بخشی از شرق آسیا، جنوب آسیا، آسیای جنوب شرقی و اقیانوسیه می شود. وجود تنگه ها، مجمع الجزایر، آبراه ها، شبه جزایر، و جزایر متعدد، موقعیت استراتژیک پیچیده ای را برای این منطقه بوجود آورده است. شرق آسیا و منطقه آسیائی اقیانوس آرام از دیرباز صحنه برخورد منافع متعارض و عرصه رقابت قدرت های بزرگ زمان بوده و موقعیت خاصی را از لحاظ استراتژیک و اقتصادی در سیاست جهانی و روابط بین المللی احراز نموده است. سه اقتصاد بزرگ دنیا (آمریکا، چین و ژاپن) در این منطقه قرار دارند و سه قدرت از پنج قدرت هسته ای دنیا (آمریکا، روسیه و چین) در این منطقه واقع شده اند. تحولات دهه های اخیر در نظام بین الملل که با شاخصه های جهانی شدن، منطقه گرایی و توجه جدی به رشد اقتصادی همراه بوده است، شرایط جدیدی را برای این منطقه رقم زده است .

منطقه آسیا پاسیفیک پس از جنگ جهانی دوم و در خلال جنگ سرد شاهد تحولات گوناگونی بوده است. ویژگی مهم همه این تحولات وجود قدرت های فرامنطقه ای و نقش و تاثیر آنها بر شکل گیری تحولات این حوزه می باشد. عمده ترین قدرت فرامنطقه ای که همواره بیشترین نقش و تاثیر را در تمامی تحولات این منطقه داشته است، ایالات متحده آمریکا می باشد. در واقع نظم شکل گرفته در این منطقه در دوره جنگ سرد نظم تحت رهبری آمریکا و مبتنی بر مناسبات آمریکا با شرکای استراتژیکی اش بوده است. بر این اساس کشورهای متحد آمریکا از حمایت امنیتی و دسترسی به بازار این کشور برخوردار بوده اند و آمریکا نیز در مقابل از شرکای استراتژیک خود در خط مقدم مبارزه با کمونیسم و حضور ژئوپولتیک در منطقه بهره برداری نموده است.

پایان جنگ سرد باعث بروز آشفتگی در سیاست خارجی آمریکا در منطقه شد. سیاست ایالات متحده در این دوره نسبت به وقایع و رویدادهای بین المللی واکنشی بود و از استراتژی تعریف شده ای تبعیت نمی کرد. این وضعیت درخصوص منطقه آسیا پاسیفیک نیز مصداق داشت. به قدرت رسیدن نومحافظه کاران در سال ۲۰۰۰ و وقایعی که در آغاز هزاره سوم به وقع پیوست، رقم زدن استراتژی کلان نوینی به وسیله رهبران آمریکا را ضرورت بخشید. لذا مبارزه با کمونیسم که در آغاز دهه ۱۹۹۰ به محاق تاریخ پرتاب شد، در آغازین سال های هزاره جدید با استراتژی کلان مبارزه با تروریسم جایگزین شد.

استراتژی مبارزه با تروریسم مرکز ثقل سیاست خارجی آمریکا را به خاورمیانه کشاند. ناکامی آمریکا در دستیابی به اهداف خود در خاورمیانه، بحران در اقتصاد آمریکا و اوج گیری نارضایتی افکار عمومی نسبت به وضع موجود، موجد دگرگونی دیگری در سیاست خارجی آمریکا گشت و باراک اوباما با وعده تغییر، نماد و نمود این دگرگونی در سیاست گذاری ایالات متحده شد.

پس از انتخاب مجدد باراک اوباما بر مسند ریاست جمهوری شاهد نوعی چرخش محسوس در معطوف شدن نگاه ایالات متحده به آسیای شرقی هستیم. سخن از تمرکز بر آسیا بیان رویکرد نو و متفاوتی را به تصویر می کشد که معانی و مفاهیم گوناگونی در ذهن بازیگران در داخل و خارج آمریکا به وجود آورده که از آن جمله تصور ثقل گرایی آسیایی می باشد. سیاست بازگشت به آسیا و پاسفیک اوباما، سیاستی چند بعدی است که از ملاحظات اقتصادی، سیاسی و استراتژیک آمریکا در منطقه نشات می گیرد. آمریکا با پیاده کردن و دنبال کردن این سیاست دنبال افزایش حضور سیاسی، امنیتی و اقتصادی خود در حوزه آسیا پاسفیک و تقویت روابط با متحدان و شرکای منطقه ای و تعمیق تعامل با نهادهای چند جانبه و مدیریت روابط با چین می باشد.

در تحقیق کنونی، ابعاد مختلف سیاست جدید آمریکا و چرخش دوباره آن کشور به سمت آسیا پاسفیک مورد بررسی قرار خواهد گرفت. تمرکز تحقیق کنونی عمدتاً بر دوره اوباما و سیاست بازگشت به آسیا پاسفیک او بوده و تلاش دارد تا بر اساس وضعیت جدید به تبیین جایگاه حوزه آسیا پاسفیک در استراتژی آمریکا و چشم انداز آینده آن بپردازد. از آنجائیکه نقش برخی از بازیگران و بحران های این منطقه در استراتژی های گذشته و کنونی آمریکا تاثیر گذار بوده اند، لذا در این پژوهش به برخی از آنها پرداخته خواهد شد. در این راستا به مسائل و تحولات دو قدرت بزرگ منطقه یعنی چین و ژاپن، دو نهاد مهم منطقه ای (آسه آن و اپک) و دو بحران مهم و موثر در سیاست این منطقه یعنی بحران های کره شمالی و تایوان پرداخته خواهد شد.

تاثیرگذاری حوزه آسیا پاسفیک بر معادلات امنیتی منطقه ای و بین المللی و بویژه وجود قدرت های نوظهور در منطقه، اهمیت آن را در معادلات امنیتی و خط مشی های استراتژیکی کشورهای دیگر نیز افزایش داده است. لذا بررسی تحولات این حوزه و شناخت عمیق تر رویدادها و روندهای موجود آن از ضرورت غیرقابل انکاری برخوردار است. افزایش شناخت و درک تحولات این حوزه برای جمهوری اسلامی ایران

نیز به لحاظ جایگاه آن منطقه در سیاست خارجی کشورمان ضرورت دارد. از آنجائیکه این منطقه جایگاه مهمی در سیاست خارجی کشورمان داشته و بخش مهمی از مبادلات اقتصادی و انرژی ما با این حوزه صورت می پذیرد، لذا توجه به روندهای موجود و چشم انداز تحولات آتی این منطقه برای کشورمان از اهمیت بالایی برخوردار بوده و هرگونه تغییر و تحول در مناسبات منطقه ای در این حوزه، پیامدهای مستقیم و غیر مستقیم بر مناسبات کشورمان با بازیگران این منطقه بدنبال خواهد داشت.

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱. طرح مسئله

برای بیش از نیم قرن، نظم منطقه ای در منطقه آسیا پاسیفیک بر محور مناسبات استراتژیک آمریکا و شرکای آسیایی اش بوده است. این منطقه پس از جنگ جهانی دوم و در خلال جنگ سرد شاهد تحولات گوناگونی شامل جنگ، ناآرامی های سیاسی، دموکراسی سازی، بحران های منطقه ای و توسعه اقتصادی بوده است. در کنار این مسائل یک واقعیت اساسی نیز وجود دارد و آن نظم تحت رهبری آمریکا و مبتنی بر مناسبات آمریکا با شرکای استراتژیکی اش بوده است. بر این اساس کشورهای متحد آمریکا از حمایت امنیتی و دسترسی به بازار این کشور برخوردار بوده اند و آمریکا نیز در مقابل از شرکای استراتژیک خود در خط مقدم مبارزه با کمونیسم و حضور ژئوپولتیک در منطقه بهره برداری نموده است.

سیستم اتحاد آمریکا با کشورهای منطقه آسیا پاسیفیک بویژه معاهده امنیتی آمریکا با ژاپن نقش مهمی در تثبیت امنیت منطقه داشت. اتحاد آمریکا با ژاپن مشکلات امنیتی ژاپن را حل کرد و باعث شد ژاپن از توسعه توان نظامی خود در دوره پس از جنگ دوری گزیند. این شرایط باعث شد همسایگان ژاپن از تهدیدات این کشور در امان باشند و بسیاری از معماهای امنیتی منطقه حل شوند. حتی چین نیز از اتحاد آمریکا و ژاپن منتفع شد و باعث شد دلمشغولی های امنیتی چین درخصوص ظهور دوباره یک ژاپن تهدید کننده، کمتر شود.

در طول جنگ سرد آمریکایی ها همواره این موضوع را عیان کرده اند که امنیت آمریکا از سواحل کالیفرنیا آغاز نمی شود بلکه از سواحل غربی اقیانوس آرام و ماورای آن آغاز می شود. لذا همواره منطقه آسیا پاسیفیک برای آنها از اهمیت بالائی برخوردار بوده و از طریق ترتیبات و سازو کارهای امنیتی بدنبال حضور در این منطقه بوده اند. شرکت در جنگ های منطقه ای در ویتنام و کره، مشارکت در ترتیبات امنیتی

در حوزه آسیا پاسیفیک ، اتحاد های امنیتی راهبردی با ژاپن و کره جنوبی، تاسیس پایگاههای نظامی در کشورهای منطقه ، دادن تعهدات امنیتی به تایوان و برقراری مناسبات استراتژیک با کشورهای جنوب شرقی آسیا بخشی از اقدامات آمریکا برای تثبیت حضور خود و برقراری توازن قوا در منطقه بوده است. آمریکایی ها همواره بدنبال اطمینان از این امر بوده اند که هیچ قدرتی نتواند توازن قوا را به نفع خود و به ضرر آمریکا در این منطقه به هم بزند.

پایان جنگ سرد باعث بروز آشفتگی در سیاست خارجی آمریکا در منطقه شد. سیاست ایالات متحده در این دوره نسبت به وقایع و رویدادهای بین المللی واکنشی بود و از استراتژی تعریف شده ای تبعیت نمی کرد. این وضعیت درخصوص منطقه آسیا پاسیفیک نیز مصداق داشت. به قدرت رسیدن نومحافظه کاران در سال ۲۰۰۰ و وقایعی که در آغاز هزاره سوم به وقع پیوست، رقم زدن استراتژی کلان نوینی به وسیله رهبران آمریکا را ضرورت بخشید. لذا مبارزه با کمونیسم که در آغاز دهه ۱۹۹۰ به محاق تاریخ پرتاب شد، در آغازین سال های هزاره جدید با استراتژی کلان مبارزه با تروریسم جایگزین شد. با اتخاذ استراتژی مبارزه با تروریسم، مرکز ثقل سیاست خارجی آمریکا در دهه های آغازین هزاره سوم به خاورمیانه انتقال یافت. این امر پیامدهای زیادی برای سیاست آمریکا در دیگر نقاط دنیا داشت. از جمله مناطقی که تحت تاثیر قرار گرفت منطقه آسیا پاسیفیک بود که از الویت های سیاست خارجی این کشور خارج گردید.

ناکامی بوش در دستیابی به اهداف خود در خاورمیانه، بحران در اقتصاد آمریکا و اوج گیری نارضایتی افکار عمومی نسبت به وضع موجود، موجد دگرگونی دیگری در سیاست خارجی آمریکا گشت و باراک اوباما با وعده تغییر، نماد و نمود این دگرگونی در سیاست گذاری خارجی ایالات متحده شد. پس از انتخاب مجدد باراک اوباما بر مسند ریاست جمهوری شاهد نوعی چرخش محسوس در معطوف شدن نگاه ایالات متحده به آسیای شرقی هستیم. سخن از تمرکز بر آسیا^۱ بیان رویکرد نو و متفاوتی را به تصویر می کشد که معانی و مفاهیم گوناگونی در ذهن بازیگران در داخل و خارج آمریکا به وجود آورده که از آن جمله تصور ثقل گرایی آسیایی با ثقل زدایی از خاورمیانه^۲ می باشد. اوباما در ۵ ژانویه ۲۰۱۲ ، استراتژی

---

¹ Pivot to Asia

² Pivot from Middle East

جدید نظامی این کشور را تحت عنوان «بازبینی استراتژی دفاعی» اعلام کرد که مهم ترین ویژگی آن تمرکز بر منطقه آسیا پاسیفیک یا ثقل گرایی آسیایی است که به معنای اولویت یافتن مجدد این منطقه در استراتژی آمریکاست.

سیاست بازگشت به آسیا و پاسفیک اوپاما، سیاستی چند بعدی است که از ملاحظات اقتصادی، سیاسی و استراتژیک آمریکا در منطقه نشات می گیرد. این استراتژی همچنین در راستای اطمینان بخشی به دوستان و متحدان آمریکا در منطقه است که نگران رشد چین می باشند و بیانگر آن است که قدرت آمریکا بعد از یک دهه درگیر بودن در جنگ عراق و خاورمیانه رو به افول نگذاشته است، بلکه آمریکا با پیاده کردن و دنبال کردن این استراتژی، حضور سیاسی و دیپلماتیک خود در منطقه را افزایش خواهد داد و به تقویت روابط با متحدان و شرکای منطقه ای و تعمیق تعامل با نهادهای چند جانبه و مدیریت روابط با چین خواهد پرداخت. در تحقیق کنونی ابعاد مختلف این استراتژی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در تحقیق کنونی تلاش خواهد شد تا با تکیه بر رویکرد جدید آمریکا به این منطقه که در سیاست بازگشت به آسیا-پاسیفیک اوپاما متجلی گردیده است به تبیین جایگاه حوزه آسیا پاسیفیک در استراتژی آینده آمریکا بپردازد.

۱-۲. علل انتخاب موضوع

تاثیرگذاری منطقه آسیا پاسیفیک بر معادلات امنیتی منطقه ای و بین المللی و بویژه وجود قدرت های نوظهور در منطقه، اهمیت آن را در معادلات امنیتی و خطی مش های استراتژیکی دیگر بازیگران بخصوص آمریکا بیش از پیش افزایش داده است. بررسی تحولات حوزه آسیا-پاسیفیک به لحاظ جایگاه آن منطقه در سیاست خارجی کشورمان نیز از ضرورت غیرقابل انکاری برخوردار می باشد و منافع ملی ما بنحوی با تحولات این حوزه گره خورده است. از آنجائیکه این منطقه جایگاه مهمی در سیاست خارجی کشورمان داشته و بخش مهمی از مبادلات اقتصادی و انرژی ما با این حوزه صورت می پذیرد، لذا توجه به روندهای موجود و چشم انداز تحولات آتی این منطقه برای کشورمان از اهمیت بالائی برخوردار می باشد. ازجمله دلایل دیگر انتخاب موضوع تحقیق پیش رو جدید بودن موضوع و علاقه مندی خاص پژوهشگر به تحولات این منطقه می باشد.